

บทที่ 2

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

1. ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) หมายถึง การประเมินผลของการรับรู้ทางด้านความพอใจ หรือความไม่พอใจ หรือเรียกได้ว่าความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ ของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ ซึ่งในแต่ละบุคคลจะมีทัศนคติที่แตกต่างกันไป เนื่องมาจากแต่ละคนมีประสบการณ์ในชีวิตที่แตกต่างกัน ประสบการณ์หนึ่งๆ ทำให้เกิดทัศนคติได้ และหากมีความรุนแรงมากพอก็จะทำให้เกิดเป็นทัศนคติที่ฝังแน่น แต่ทัศนคติของคนเราโดยส่วนใหญ่เกิดจากหลายๆ ประสบการณ์รวมกัน บางครั้งอาจเป็นความรู้ทางอ้อมที่เราได้รับมาจากผู้อื่นทั้งจากการฟังและการอ่าน และทัศนคติเดิมที่ถูกสร้างไว้อยู่แล้ว ก็จะทำหน้าที่กลั่นกรองทัศนคติใหม่ที่จะเกิดขึ้นต่อไป จึงถือได้ว่าทัศนคติเป็นความโน้มเอียงที่ได้จากการเรียนรู้ (Leon และ Leslie, 1997 : 235-237)

ทัศนคติ คือ ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกของบุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมอันมีแนวโน้มที่จะให้บุคคลแสดงปฏิกิริยา และกระทำต่อสิ่งนั้นๆ ในทางสนับสนุนหรือปฏิเสธ ทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนการที่จะรู้ถึงทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ได้ต้องใช้วิธีแปลความหมายของการแสดงออก(รุ่งนภา, 2536)

อดิศักดิ์ (2531 : 15) ได้กล่าวสรุปว่า ทัศนคติคือ ความโน้มเอียงของความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่แสดงออกต่อสิ่งใดๆ ที่อาจเป็นสิ่งของ บุคคล หรืออื่นๆ ซึ่งอาจจะเป็นการยอมรับก็ได้ และทัศนคติยังมีผลให้คนเราแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา จากค่านิยมต่างๆ ข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติเป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึกและความเชื่อหรือการรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมโต้ตอบในทางใดทางหนึ่ง ต่อเป้าหมายของทัศนคตินั้น

2. องค์ประกอบของทัศนคติ

ซิมบาโด และเอบบีเซน (Zim bardo and Ebbesen, 1970 อ้างถึงใน พรทิพย์ บุญนิพัทธ์, 2531, หน้าที่ 49) แยกองค์ประกอบของทัศนคติได้ 3 ประการ คือ

1) **องค์ประกอบด้านความรู้ (The Cognitive Component)** คือ ส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไปทั้งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้ หรือคิดว่าสิ่งใดดีมักจะมิตทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2) **องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component)** คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไป ตามบุคลิกภาพของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล

3) **องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component)** คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจาก องค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก

จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องมาจากบุคคลมีความเข้าใจมีความรู้สึก หรือมีแนวความคิดแตกต่างกันนั่นเอง ดังนั้นส่วนประกอบทางด้านความคิด หรือความรู้ ความเข้าใจ จึงนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติ และส่วนประกอบนี้ จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคล อาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกันทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการเรียนรู้

3. ประเภทของทัศนคติ

การแสดงออกทางทัศนคติสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1) **ทัศนคติในทางบวก (Positive Attitude)** คือ ความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ดีหรือยอมรับ ความพอใจ เช่น นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการโฆษณา เพราะวิชาการโฆษณายเป็นการให้บุคคลได้มีอิสระทางความคิด

2) **ทัศนคติในทางลบ (Negative Attitude)** คือ การแสดงออก หรือความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ไม่พอใจ ไม่ดี ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย เช่น นิดไม่ชอบคนเลี้ยงสัตว์ เพราะเห็นว่าทารุณสัตว์

3) **การไม่แสดงออกทางทัศนคติ หรือมีทัศนคติเฉยๆ (Negative Attitude)** คือ มีทัศนคติเป็นกลางอาจจะเพราะว่าไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ หรือในเรื่องนั้นๆ เราไม่มีแนวโน้มทัศนคติอยู่เดิมหรือไม่มีแนวโน้มทางความรู้ในเรื่องนั้นๆ มาก่อน เช่น เรามีทัศนคติที่เป็นกลางต่อตู้ไมโครเวฟ เพราะเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับโทษหรือคุณของตู้ไมโครเวฟมาก่อน

จะเห็นได้ว่าการแสดงออกของทัศนคตินั้น เกิดจากการก่อตัวของทัศนคติที่สะสมไว้ เป็นความคิดและความรู้สึก จนสามารถแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา ตามทัศนคติต่อสิ่งนั้น

2.1.2 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1. ความเป็นมาของอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เป็นการพัฒนามาจากการเป็น สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of South East Asian Nations : ASEAN) ก่อตั้งขึ้นตามปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) เมื่อ 8 สิงหาคม 2510 โดยมีประเทศผู้ก่อตั้งแรกเริ่ม 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมาในปี 2527 บรูไน ก็ได้เข้าเป็นสมาชิก ตามด้วย 2538 เวียดนาม ก็เข้าร่วมเป็นสมาชิก ต่อมา 2540 ลาวและพม่า เข้าร่วม และปี 2542 กัมพูชา ก็ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกลำดับที่ 10 ทำให้ปัจจุบันอาเซียนเป็นกลุ่มเศรษฐกิจภูมิภาคขนาดใหญ่ มีประชากรรวมกันเกือบ 500 ล้านคน

อาเซียนก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ สัญลักษณ์ ของอาเซียน คือ รูปวงข้าวสีเหลืองบนพื้นแดงล้อมรอบด้วยวงกลมสี ขาวและสีน้ำเงิน วงข้าว 10 ต้น หมายถึง ประเทศสมาชิก 10 ประเทศ สี เหลือง หมายถึงความเจริญรุ่งเรือง สีแดงหมายถึง ความกล้าหาญและการมีพลวัติ สีขาวหมายถึง ความบริสุทธิ์ และสีน้ำเงินหมายถึงสันติภาพและความมั่นคง (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2556)

2. วัตถุประสงค์ ของการก่อตั้งอาเซียนตามปฏิญญากรุงเทพฯ

(กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2556)

- 1) ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์และการบริหาร
- 2) ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค
- 3) เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจพัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค
- 4) ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี
- 5) ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 6) เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนการปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม
- 7) เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอก องค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ

3. ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยความร่วมมือ 3 เสาหลัก

(กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2556)

1) **ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC)** ความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาในด้านอื่นๆ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจึงเป็นเสาหลักความร่วมมือหนึ่งในสามเสาหลัก ที่เน้นการรวมตัวของอาเซียนเพื่อสร้างความมั่นใจ เสถียรภาพ และสันติภาพ ในภูมิภาค เพื่อให้ประชาชนในอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และปราศจากภัยคุกคามด้านการทหาร และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียนมีเป้าหมาย 3 ประการ ได้แก่

1.1) สร้างประชาคมให้มีค่านิยมร่วมกันในเรื่องของการเคารพความหลากหลายของแนวคิด และส่งเสริมให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของนโยบายและกิจกรรมภายใต้เสาการเมืองและความมั่นคง

1.2) ให้อาเซียนสามารถเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่และส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์

1.3) ให้อาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรค์กับประชาคมโลก โดยอาเซียนมีบทบาทเป็นผู้นำในภูมิภาค และจะช่วยส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค นอกจากการมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคแล้ว ผลลัพธ์ประการสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ก็คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีกลไกและเครื่องมือที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองระหว่างรัฐสมาชิกกับรัฐสมาชิกด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยสันติวิธี หรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด ปัญหาโจรสลัด และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

2) **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC)**

ท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศที่มีการแข่งขันสูง อันส่งผลให้ประเทศต่างๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจโลก รวมถึงการรวมกลุ่มการค้ากันของประเทศต่างๆ อาทิ สหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบ ให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน” ภายในปี 2558 มีประสงค์ที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้

โดย

2.1) มุ่งที่จะจัดตั้งให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน

2.2) มุ่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า การบริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ ระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี

2.3) ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (กัมพูชา ลาว พม่า และ เวียดนาม หรือ CLMV) เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และช่วยให้ประเทศสมาชิกเหล่านี้ เข้าร่วมในกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน

2.4) ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม กรอบความร่วมมือด้านกฎหมาย การพัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือ ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขยายปริมาณการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาค ลดการพึ่งพาดตลาดในประเทศที่สาม สร้างอำนาจการต่อรองและศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียน ในเวทีเศรษฐกิจโลก เพิ่มสวัสดิการและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน

3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community หรือ ASCC) มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยมีแผนปฏิบัติการด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ระบุอยู่ในแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ ซึ่งประกอบด้วย ความร่วมมือใน 6 ด้าน ได้แก่

3.1) การพัฒนามนุษย์ (Human Development)

3.2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)

3.3) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)

3.4) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)

3.5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building and ASEAN Identity)

3.6) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

4. แนวทางการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ การเป็น ASEAN Economic Community: AEC

นอกจากการดำเนินการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า บริการ และการลงทุนระหว่างกันตามกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม เช่น การเร่งลดภาษีสินค้านำเข้าระหว่างกันให้เหลือร้อยละ 0 ภายใน

ปี 2553 สำหรับสมาชิกเดิม และปี 2558 สำหรับสมาชิกใหม่ภายใต้กรอบอาฟต้า การยกเลิกข้อจำกัด การประกอบการด้านการค้าบริการในอาเซียน ภายในปี 2563 ภายใต้กรอบความตกลงด้านการค้า บริการอาเซียน (AFAS) การเปิดให้มีการลงทุนเสรีในอาเซียนและการให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติต่อนักลงทุนอาเซียนภายในปี 2553 ภายใต้เขตการลงทุนเสรีอาเซียน (AIA) เป็นต้น แล้ว อาเซียนได้ตกลงที่จะการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าและการค้าบริการให้เร็วขึ้นกว่ากำหนดการเดิม ในสาขาสินค้าและบริการสำคัญ 11 สาขา ต่อมาได้เพิ่มสาขาที่ 12 คือสาขาโลจิสติกส์ เพื่อเป็นการนำร่อง และส่งเสริมการ outsourcing หรือ การผลิตสินค้า โดยใช้วัตถุดิบและชิ้นส่วนที่ผลิตภายในอาเซียน ซึ่งเป็นไปตามแผนการดำเนินการเพื่อมุ่งไปสู่การเป็น AEC และได้มอบหมายให้ประเทศต่างๆ ทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้ประสานงานหลัก (Country Coordinators) ดังนี้

- 1) พม่า สาขาผลิตภัณฑ์เกษตร (Agro-based products) และสาขาประมง (Fisheries)
- 2) มาเลเซีย สาขาผลิตภัณฑ์ยาง (Rubber-based products) และสาขาสีงทอ (Textiles and Apparels)
- 3) อินโดนีเซีย สาขายานยนต์ (Automotives) และสาขาผลิตภัณฑ์ไม้ (Wood-based products)
- 4) ฟิลิปปินส์ สาขาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics)
- 5) สิงคโปร์ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ (e-ASEAN) และสาขาสุขภาพ (Healthcare)
- 6) ไทย สาขาการท่องเที่ยว (Tourism) และสาขาการบิน (Air Travel)
- 7) เวียดนาม สาขาโลจิสติกส์ (Logistic)

การที่ไทยได้รับเป็นประเทศผู้ประสานงานหลักในสาขาการท่องเที่ยวและการบินนั้น สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่จะผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวและการบินในภูมิภาคนี้

แผนการดำเนินงาน (Roadmap) ของ 12 สาขาสำคัญ

1) การเร่งลดภาษีสินค้าใน 9 สาขา (ผลิตภัณฑ์เกษตร/ ประมง/ ผลิตภัณฑ์ไม้/ ผลิตภัณฑ์ยาง/ สีงทอ/ยานยนต์/ อิเล็กทรอนิกส์/ เทคโนโลยีสารสนเทศ/ สาขาสุขภาพ) ให้เร็วขึ้นจากกรอบอาฟต้า 3 ปี โดยอาเซียน 6 - 2550 - 2553 และอาเซียนใหม่ (CLMV) 2555 – 2558

2) การขจัดมาตรการที่มีใช้ภายใน โดยการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ WTO ในเรื่องอุปสรรคทางเทคนิคมาตรฐานสุขอนามัย และการขออนุญาตนำเข้า รวมทั้งพัฒนาแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมในเรื่องดังกล่าวสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อนำไปสู่การลด/เลิกมาตรการที่เป็นอุปสรรคทางการค้า

3) การปรับปรุงกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าให้มีความโปร่งใส มีมาตรฐานที่เป็นสากล และอำนวยความสะดวกให้แก่เอกชนมากขึ้น อาทิ การจัดทำกฎการได้แหล่งกำเนิดสินค้าโดย

วิธีการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation) และกฎการได้แหล่งกำเนิดสินค้าของอาเซียนแบบสะสมบางส่วน (Partial Cumulation Rule of Origin) มาใช้เป็นทางเลือกสำหรับการคำนวณแหล่งกำเนิดสินค้า

4) การค้าบริการ ตั้งเป้าหมายการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการอย่างชัดเจน เพื่อให้การค้าบริการของอาเซียนเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น และพัฒนาระบบการยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangements: MRAs) เพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบวิชาชีพในสาขาบริการ รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนของอาเซียนไปยังประเทศที่สาม

5) การลงทุน เร่งเปิดเสรีสาขาการลงทุนภายใต้กรอบความตกลงด้านการลงทุนของอาเซียน Framework Agreement on the ASEAN Investment Area: AIA) โดยการลด/ยกเลิกข้อจำกัดด้านการลงทุนต่างๆ ส่งเสริมการลงทุนในสาขาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ และสร้างเครือข่ายด้านการลงทุนของอาเซียนที่มีประสิทธิภาพ

6) การอำนวยความสะดวกด้านพิธีการด้านศุลกากร ให้เริ่มใช้ระบบพิกัดอัตราศุลกากรฮาร์โมนิอาเซียน (AHTN) ในการค้าระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม (extra-ASEAN trade) และพัฒนาระบบพิธีการศุลกากร Single Window เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้าให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งพัฒนาเอกสารด้านการค้าและศุลกากรให้มีความเรียบง่ายสอดคล้องกัน

7) การพัฒนามาตรฐานและความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์ พัฒนาการยอมรับมาตรฐานซึ่งกันและกัน (MRA) ในด้านคุณภาพสินค้า การตรวจสอบ การออกใบรับรอง และปรับปรุงกฎเกณฑ์/กฎระเบียบ/ข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์สาขาต่างๆ ให้มีความสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น

8) การเคลื่อนย้ายของนักธุรกิจ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบวิชาชีพ แรงงานมีฝีมือ และผู้มีความสามารถพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ นักธุรกิจ อาทิจ การปรับประสานพิธีการตรวจลงตรา การจัดทำ ASEAN Business Card และการเร่งพัฒนา มาตรฐานเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้ามาประกอบวิชาชีพของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบวิชาชีพ แรงงานมีฝีมือ และผู้มีความสามารถพิเศษภายในอาเซียน

นอกจากมาตรการข้างต้นแล้ว ก็ยังมีเรื่องของการพัฒนาระบบข้อมูล/สถิติการค้าและการลงทุนภายในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม (Industrial Complementation) การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร การส่งเสริมสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางภายในอาเซียนอีกด้วย (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2556)

5. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญของอาเซียน ประกอบด้วย

1) เขตการค้าเสรี อาเซียน ลงนามปี 2535 ASEAN Free Trade Area (AFTA) เริ่มมีผล

บังคับในปี 2536

2) กรอบความตกลงด้านการค้าบริการ ASEAN Framework Agreement on Services (AFAS) เริ่มมีผลบังคับในปี 2538

3) ความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน ASEAN Investment Area (AIA) เริ่มมีผลบังคับในปี 2541

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไพฑูรย์ บุญประเสริฐ (2535) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลทางกฎหมายเศรษฐกิจของข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนที่มีต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาว่า การใช้อัตราภาษีพิเศษร่วมกันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียนจะส่งผลกระทบต่อกฎหมายของแกตต์และกฎหมายเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน และอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องอย่างไร ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกอาเซียนทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยมีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศร่วมกัน ในการที่จะลดภาษีให้อยู่ในระดับต่ำเพียง 0-5% ตามขั้นตอนของการลดภาษีภายใต้และจะต้องยกเลิกข้อจำกัดการนำเข้าด้านปริมาณ ทั้งนี้ หลักการภายใต้ เป็นหลักการที่สอดคล้องต่อหลักการเปิดกว้างและเสรีของแกตต์ และกฎหมายหรือกฎระเบียบภายในที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง จะต้องดำเนินการลดภาษีสู่ศุลกากรให้เป็นไปตามขั้นตอนของ แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยก็สามารถเลือกปรับโครงสร้างภาษีขาเข้าให้เหมาะสมกับระยะเวลาที่ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องทั้งหลายมีโอกาสปรับตัวเพื่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด หากกรณีที่มีการปฏิบัติตามขั้นตอนของการลดภาษีสู่ศุลกากรตามพันธกรณีก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศไทยก็อาจขอระงับการให้สิทธิพิเศษด้านการลดภาษีได้เป็นการชั่วคราวตามมาตรา 6 เรื่องมาตรการฉุกเฉิน หรืออาจใช้การเยียวยาความเสียหายด้วยค่าธรรมนิยมพิเศษตามมาตราแห่ง พ.ร.บ. ป้องกันการทุ่มตลาด พ.ศ. 2507 เป็นต้น นอกจากนั้นแล้ว เห็นควรสนับสนุนให้มีการรวมตัวของผู้ผลิตตามแนวตั้ง เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมของมาเลเซีย

วิจิตร ว่องวริทธิย์ (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องคู่ทางและโอกาสการส่งออกและผลกระทบจากการมีเขตการค้าเสรีอาเซียน (สำหรับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม) ผลการศึกษาพบว่า การมีเขต

การค้าเสรีอาเซียนจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อไทยในด้านต่างๆ กล่าวคือ ด้านราคา การลดภาษีการนำเข้าหลังพ้นช่วงเวลาคุ้มครองสินค้าภายใต้ Exclusion list จะทำให้ราคาผลปาล์มสดและน้ำมันปาล์มในประเทศลดลงใกล้เคียงกับราคาในตลาดโลก ด้านผู้ผลิต พื้นที่ปลูกปาล์มที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการลดภาษี ส่วนใหญ่ เป็นของเกษตรกรรายย่อยจำนวน 5,000 ครัวเรือนในจังหวัดที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ไม่เหมาะสมกับการปลูกปาล์มน้ำมัน ได้แก่ บางอำเภอในจังหวัดชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ สงขลา ยะลา ชลบุรี ระยอง จากการคำนวณพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบมีจำนวน 248,014 ไร่ ชาวสวนปาล์มเสียประโยชน์ 2,741.96 ล้านบาท ส่วนโรงกลั่นและโรงสกัดจะได้รับผลกระทบไม่มากนัก เนื่องจากประสิทธิภาพการผลิตที่ได้มาตรฐานโดยเฉพาะโรงกลั่น สำหรับโรงสกัดที่มีการผลิตแบบหีบรวมทั้งเมล็ดในและเปลือกซึ่งได้น้ำมันดิบคุณภาพต่ำจะได้รับผลกระทบมากที่สุด ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นปีละ 3,309.31 ล้านบาท เนื่องจากราคาน้ำมันปาล์มที่นำเข้าจากต่างประเทศมีราคาถูก การบริโภคก็จะเพิ่มสูงขึ้นด้วย โดยรวมแล้ว การมีเขตการค้าเสรีอาเซียนทำให้สังคมไทยได้รับประโยชน์สุทธิเพิ่มขึ้นถึง 929.31 ล้านบาทซึ่งรัฐสามารถนำผลประโยชน์ส่วนนี้ชดเชยให้ชาวสวนปาล์มขนาดเล็กโดยการตั้งกองทุนช่วยเหลือรวมทั้งต้องจัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเกษตรกรที่ต้องการปลูกพืชอื่นหรือประกอบอาชีพอื่น สำหรับพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกปาล์มรัฐต้องหาทางลดต้นทุนการผลิตให้มากที่สุดและปล่อยให้ราคาเป็นไปตามกลไกทางตลาด ไม่มีการแทรกแซงใดๆ นอกจากนั้น รัฐอาจส่งเสริมอุตสาหกรรมต่อเนื่องน้ำมันปาล์มจำพวกโพลิโอเคมีคัล ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีอนาคตดี ส่วนโรงงานสกัดขนาดเล็กต้องปรับตัวโดยการปรับปรุงด้านเทคโนโลยีการผลิตและอาจปรับโครงสร้างการผลิตให้ครบวงจรโรงสกัดกับโรงกลั่นต้องลดต้นทุนการผลิตเพื่อสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

ทัศนาศูมพันธ์ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทยและเพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างลักษณะของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบ แบ่งตามขนาดของกิจการ รูปแบบความเป็นเจ้าของธุรกิจและระยะเวลาในการดำเนินงานกับปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทยในด้านการผลิตด้านการเงิน ด้านการตลาด และด้านผลกระทบจากสภาวะแวดล้อมภายนอกโดยใช้ t-test สำหรับการ

วิเคราะห์ตัวแปรเดียว และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบมีปัญหาการดำเนินงานด้านผลกระทบจากภาวะแวดล้อมภายนอกมากที่สุด รองลงมาด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงินมีปัญหาการดำเนินงานน้อยที่สุด ในการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบพบว่าผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่มีขนาดของกิจการและรูปแบบความเป็นเจ้าของธุรกิจ ที่แตกต่างกันมีปัญหาในการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่มีระยะเวลาในการดำเนินงานแตกต่างกันมีปัญหาในการดำเนินงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สุวิวรรณ สมสกุล (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของนโยบายการค้าเสรีน้ำมันปาล์มต่ออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มและเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงนโยบายทางการค้าน้ำมันปาล์มภายใต้การรวมกลุ่มทางการค้าของภูมิภาค ที่เรียกว่าข้อตกลงของเขตการค้าเสรีอาเซียน (Asean Free Trade Area: AFTA) เพื่อทำการวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการลดอัตราภาษีลงเหลือร้อยละศูนย์ในสินค้าประเภทน้ำมันปาล์มต่ออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม โดยตรงอุตสาหกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องรวมถึงตัวแปรทางเศรษฐกิจระดับมหภาคต่างๆ โดยใช้ฐานข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) ของประเทศไทยในปี 2548 และใช้เครื่องมือ Global Trade Analysis Project (GTAP Model) ในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่าสาขาการผลิตที่มีความสัมพันธ์ต่ออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มและเศรษฐกิจโดยรวม ในฐานะที่เป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำในระบบเศรษฐกิจได้แก่ สาขาการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ การผลิตเคมีภัณฑ์ขั้นมูลฐาน และการผลิตไฟฟ้า สำหรับสาขาการผลิตในฐานะปลายน้ำในภาคเกษตรได้แก่ สาขาการผลิตเนื้อกระป๋อง และการผลิตน้ำมันและผลิตภัณฑ์จากนม ส่วนสาขาการผลิตในภาคอุตสาหกรรมได้แก่ การผลิตเครื่องมือเครื่องจักรในสำนักงานและครัวเรือน การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ

เมื่อไทยดำเนินการภายใต้นโยบายการค้าเสรีน้ำมันปาล์ม ส่งผลต่อตัวแปรทางด้านต้นทุนการผลิตที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มได้รับผลกระทบในทิศทางที่เป็นลบ ตัวแปรในภาคการค้าระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างเห็นได้ชัด จากการที่ดุลการค้าโดยรวมขาดดุลเพิ่มขึ้นเนื่องจากมูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นมากกว่ามูลค่าส่งออกที่เพิ่มขึ้น ส่วนดุลการค้าในภาคการผลิตน้ำมันปาล์มก็ขาดดุลมากขึ้นเช่นเดียวกัน เนื่องจากมูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นในขณะที่มูลค่าส่งออกลดลง สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาคือ ในระยะสั้นรัฐบาลควรลงนโยบายควบคุมการนำเข้าไว้ควบคู่กับการค้าเสรีในสินค้าน้ำมันปาล์ม และในระยะยาวรัฐบาลควรกำหนดนโยบายการอุดหนุนการผลิต โดยที่รัฐเป็นตัวกลางในการรับซื้อและจำหน่ายน้ำมันปาล์มดิบด้วยตนเอง และกำหนดเพดานราคาขายน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ให้ต่ำลงเพื่อช่วยเหลือผู้ผลิตในระดับปลายน้ำ

ณัฐดา ชันพนัส (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องศึกษาทัศนคติของผู้ประกอบการลำไยอบแห้งในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการลำไยอบแห้งส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ส่วนทัศนคติด้านความคิดเห็นต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผู้ประกอบการมีความเห็นว่าจะมีการปรับปรุงแผนการผลิตให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ ทำให้ผลผลิตลำไยอบแห้งมีโอกาสเข้าถึงตลาดอาเซียนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีการกู้เงินมาลงทุน หมุนเวียนในธุรกิจเพิ่มมากขึ้น ด้านพฤติกรรมกรปรับตัว มีแนวโน้มของปรับตัวในการลดต้นทุนการผลิต ศึกษาและติดตามกฎระเบียบ ข้อตกลงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่ต้องการให้หน่วยงานของรัฐช่วยเหลือ คือการสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ และเงินลงทุนต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ให้กับตลาดในกลุ่มประเทศอาเซียน และการสนับสนุนแผนการส่งออกที่ชัดเจน

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างทางทัศนคติของผู้ประกอบการต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจำแนกตามเชื้อสาย ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจและลักษณะธุรกิจ พบว่าผู้ประกอบการที่มีเชื้อสายต่างกันมีทัศนคติความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่มีพฤติกรรมกรปรับตัว และมีความต้องการที่จะให้หน่วยงานของรัฐช่วยเหลือแตกต่างกัน ส่วนระยะเวลาในการประกอบธุรกิจและลักษณะธุรกิจไม่มีผลต่อทัศนคติความคิดเห็น พฤติกรรมกรปรับตัว และความต้องการที่จะให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยเหลือ